

საერთაშორისო ქცევის თერაპევტი

სასწავლო და საგამოცდო საკითხები (გაფართოებული ვერსია)

ქცევის
ანალიტიკოსთა
საერთაშორისო
ორგანიზაცია

Translators

Tamar Sekhniashvili, MA, BCBA, IBA

თამარ სეხნიაშვილი,

Gvantsa Chvamania MA, IBA

გვანცა ჩვამანია

International Behavior
Analysis Organization

Skills, Education, Confidence

საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის სასწავლო საკითხები

ქცევის ანალიზის საერთაშორისო ორგანიზაციის
საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის
პროფესიული მრჩეველთა საბჭოს კომიტეტი

Chandni Kumar, MS, BCBA, IBA – Thailand

Daria Brazhenkova, MA, BCBA, IBA – Russia

Dianna Yip, MS, BCBA, IBA-China

Doan Nguyen, MS, BCBA, IBA – Vietnam

Henriette Brandtberg, MSc Psych, IBA – Denmark

Jessica Kelly, M.S., BCBA, IBA – Switzerland

Megan Miller, Ph.D., BCBA-D, IBA – United States

Ohud A. Alhaqbani, M.Ed., BCBA, IBA – Saudi Arabia

Orsolya Ujhelyi-Illes, MS, BCBA, IBA – Hungary

Rachel Arnold, M.Ed – South Korea

Ross Leighner, MA, IBA – Australia

Tangchen Li, M.A., BCBA, IBA – United States/China

Vera Bernard-Opitz, Ph.D., Clinical Psych, Psych. Psychoth., BCBA-D, IBA – Germany

Michael M. Mueller, Ph.D., BCBA-D, IBA – United States

წინამდებარე დოკუმენტში მოცემულია სასწავლო თემები, რომელთა ცოდნაც სავალდებულოა საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის სერტიფიკატის მოსაპოვებლად.

საერთაშორისო ქცევის თერაპევტობისთვის სავალდებულო ცოდნის მიღება შესაძლებელია ერთი ან რამდენიმე პროვაიდერის მეშვეობით.

სავალდებულო სასწავლო თემების გავლა უნდა დასტურდებოდეს: სერთიფიკატით, ნიშნების ფურცლით (ტრანსკრიპტი) ან სხვა ფორმის ჩანაწერით. დოკუმენტი უნდა მოიცავდეს: სასწავლო თემებს, სწავლების ხანგრძლივობასა და სწავლის დასრულების თარიღს.

აპლიკანტმა ყველა დოკუმენტი უნდა ატვირთოს IBAO-ს ვებგვერდის საკუთარი ანგარიშის მეშვეობით.

საერთაშორისო ქცევის თერაპევტობისათვის სავალდებულო ტრენინგის პროვაიდერთა სია ხელმისაწვდომია www.theibao.com-ზე. ამ პროვაიდერთა ტრენინგი მოიცავს ყველა სავალდებულო თემას და სწავლების დასრულების შემდეგ უზრუნველყოფენ საჭირო დოკუმენტაციის გაცემას.

კანდიდატს შეუძლია მიიღოს ცოდნა სხვადასხვა პროვაიდერის მეშვეობით, მთავარია მოიცვას ყველა სავალდებულო სასწავლო თემა და დაადასტუროს მიღებული ცოდნა შესაბამისი საბუთით.

საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის სასწავლო საკითხები

ნაწილი 1 დარღვევები

- 1.1 აუტიზმის სპექტრის მახასიათებლები
  - განსაზღვრება
  - ენა და კომუნიკაცია
  - სოციალური უნარები
  - ქცევა
  - ნეირომრავალფეროვნების საკითხები
- 1.2 გავრცელებული მახასიათებლები
  - ენისა და კომუნიკაციის თავისებურებები
  - სოციალურ უნართა შეფერხება და დეფიციტი
  - ქცევის თავისებურებები
- 1.3 ინტელექტუალური დარღვევები
  - როგორ დგინდება?
  - კატეგორიები
    - მსუბუქი
    - საშუალო
    - მძიმე
    - ღრმა
- 1.4 დაუნის სინდრომი
  - განსაზღვრება
  - ფიზიკური მახასიათებლები
  - ტიპური მახასიათებლები
  - ტიპური თავისებურებები და მრავალფეროვნება
- 1.5 ყურადღების დეფიციტისა და ჰიპერაქტიობის სინდრომი
  - განსაზღვრება
  - ქვეტიპები
  - ტიპური მახასიათებლები

საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის სასწავლო საკითხები

ნაწილი 2 ძირითადი ცნებები

- 2.1 ქცევის გაზრდა
ეფექტი სტიმულის დამატებისა და ჩამოშორების
როგორ მუშაობს?
პრაქტიკული მაგალითები
- 2.2 ქცევის შემცირება
ეფექტი სტიმულის დამატებისა და ჩამოშორების
როგორ მუშაობს?
პრაქტიკული მაგალითები
- 2.3 ჩაქრობა (თეორიული)
რა არის?
როგორ მუშაობს?
- 2.4 აღმძვრელი მოტივაციური ოპერაცია
რა არის?
როგორ მუშაობს?
პრაქტიკული მაგალითები
- 2.5 დისკრიმინაციული სტიმულები
რა არის?
როგორ მუშაობს?
პრაქტიკული მაგალითები

საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის სასწავლო საკითხები

ძირითადი ცნებები

2.6 განმტკიცების განრიგი
უნწყვეტი

რა არის?
როგორ განვახორციელოთ?
ქცევითი ეფექტები

ფიქსირებული რაოდენობა

რა არის?
როგორ განვახორციელოთ?
ქცევითი ეფექტები

ფიქსირებული ინტერვალი

რა არის?
როგორ განვახორციელოთ?
ქცევითი ეფექტები

ცვლადი რაოდენობა

რა არის?
როგორ განვახორციელოთ?
ქცევითი ეფექტები

ცვლადი ინტერვალი

რა არის?
როგორ განვახორციელოთ?
ქცევითი ეფექტები

2.7 პირობითი განამტკიცებლები/ჟეტონები

განსაზღვრება

შენწყვილება

რა არის და რა არ არის განპირობებული
რა არის?

როგორ გამოიყენება?

სახეები და განხორციელების ზოგადი პრინციპები

საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის სასწავლო საკითხები

ნაწილი 3

მონაცემთა შეგროვება

- 3.1 მოსამზადებელი აქტიობები
ქცევის განსაზღვრება
ზუსტი განსაზღვრების მნიშვნელოვნება
ზუსტი გაზომვის მნიშვნელოვნება
რა არის საჭირო მონაცემთა შეგროვებისთვის?
მონაცემთა შეგროვება (გაზომვა) სიტუაციასთან შესაბამისობაში
მონაცემთა შეგროვების გავრცელებული ჩანაწერის ფორმები
მონაცემთა შეგროვების ფურცლის შექმნა
- 3.2 სიხშირე
რა არის?
რომელი ქცევისთვის არის მიზანშეწონილი?
რომელი ქცევისთვის არ არის მიზანშეწონილი?
როგორ შევაგროვოთ?
- 3.3 ხანგრძლივობა
რა არის?
რომელი ქცევისთვის არის მიზანშეწონილი?
რომელი ქცევისთვის არ არის მიზანშეწონილი?
როგორ შევაგროვოთ?
- 3.4 ლატენობა
რა არის?
რომელი ქცევისთვის არის მიზანშეწონილი?
რომელი ქცევისთვის არ არის მიზანშეწონილი?
როგორ შევაგროვოთ?
- 3.5 ნახევრი ინტერვალი
რა არის?
რომელი ქცევისთვის არის მიზანშეწონილი?
რომელი ქცევისთვის არ არის მიზანშეწონილი?
როგორ შევაგროვოთ?

საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის სასწავლო საკითხები

მონაცემთა შეგროვება

- 3.6 მთლიანი ინტერვალი
რა არის?
რომელი ქცევისთვის არის მიზანშეწონილი?
რომელი ქცევისთვის არ არის მიზანშეწონილი?
როგორ შევაგროვოთ?
- 3.7. პერმანენტული პროდუქტი
რა არის?
რომელი ქცევისთვის არის მიზანშეწონილი?
რომელი ქცევისთვის არ არის მიზანშეწონილი?
როგორ შევაგროვოთ?
- 3.8 გრაფიკის აგება
ქცევის გამოყენებით ანალიზში გავრცელებული გრაფიკები
გრაფიკის ნაწილები
დონე, ვარიაბელობა, ტენდენცია
გრაფიკების მიხედვით გადანყვეტილების მიღების საფუძვლები
ვიზუალური ანალიზის მნიშვნელოვნება

ნაწილი 4

შეფასების პროცესში ასისტირება

- 4.1 უპირატეს სტიმულთა შეფასება
რა არის?
რისთვის არის გამოსადეგი მიღებული შედეგები?
რა სარგებელს გვაძლევს ჩატარება არ ჩატარებასთან შედარებით
მრავლობითი სტიმულების შეფასება შეცვლის გარეშე (MSWO)
რა არის?
მონაცემთა შეგროვების ფურცლის ნიმუშები
როგორ მოვამზადოთ და ჩავატაროთ?

საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის სასწავლო საკითხები

ნაწილი 4 შეფასების პროცესში ასისტირება

დანყვილებული/იძულებითი არჩევანის შეფასება
რა არის?
მონაცემთა შეგროვების ფურცლის ნიმუშები
როგორ მოვამზადოთ და ჩავატაროთ?

- 4.2 ქცევის ფუნქციური შეფასება Functional Behavioral Assessment
რა არის?
რა მიზანს ემსახურება?
კორელაცია VS მიზეზ-შედეგობრიობა
არაპირდაპირი საზომები
ინტერვიუ
შეფასების სკალები
გაბნევის დიაგრამა
პირდაპირი საზომები
ნატარიული ჩანაწერი
ABC უწყვეტი ჩანაწერი
ფუნქციური ანალიზის ზოგადი პირობები
ყურადღება
გაქცევა
მატერიალურთან წვდომა
ავტომატური
კონტროლის მდგომარეობა
თერაპევტის როლი ფუნქციურ ანალიზში

საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის სასწავლო საკითხები

ნაწილი 4

შეფასების პროცესში ასისტირება

- 4.3 ენისა და ფუნქციურ უნართა შეფასება
- ენისა და ფუნქციურ უნართა შეფასების მნიშვნელოვნება პროგრამის შემუშავებისას ენისა და ფუნქციურ უნართა შეფასების მნიშვნელოვნება, პროგრესის მონიტორინგის დროს
  - ხშირად გამოყენებადი შეფასების ინსტრუმენტები საბაზისო ენისა და სწავლის უნარების შეფასება (ABLLS) მიმოხილვა და რას აფასებს? როგორ ტარდება? ბადეების შევსება
  - ვერბალური ქცევის შეფასება (VB-MAPP) მიმოხილვა და რას აფასებს? როგორ ტარდება? შედეგები
  - ფუნქციური ცხოვრების უნარების შეფასება (AFLS) მიმოხილვა და რას აფასებს? როგორ ტარდება? ბადეების შევსება

ნაწილი 5 უნართა სწავლება

- 5.1 ABA პროტოკოლები და გეგმები
- რა არის?
  - მუდმივობის მნიშვნელოვნება
  - გავრცელებული/კრიტიკული მახასიათებლები
- 5.2 ცალკეული სინჯების თერაპია
- რა არის?
  - კომპონენტები
  - როგორ განვახორციელოთ?

საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის სასწავლო საკითხები

ნაწილი 5 უნართა სწავლება

- 5.3 ბუნებრივი სწავლება
რა არის?
კომპონენტები
როგორ განვახორციელოთ?
- 5.4 ვერბალური ქცევა
ისტორია და სკინერი
ფუნქციური ენის ცნება
ექო
რა არის?
როგორ ვასწავლოთ?
ტაქტი
რა არის?
როგორ ვასწავლოთ?
მენდი
რა არის?
როგორ ვასწავლოთ?
ინტრავერბალური
რა არის?
როგორ ვასწავლოთ?
- 5.5 ამოცანის ანალიზი
რა არის?
მნიშვნელოვნება
- 5.6 არჩევანი და დისკრიმინაციის სწავლება
როგორ განვალაგოთ საგნები წარამტების მისაღწევად?
დისკრიმინაციული სტიმული
მარტივი
პირობითი
ფიზიკური განლაგება
წარდგენილი საგნების რაოდენობა

საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის სასწავლო საკითხები

ნაწილი 5

უნართა
სწავლება

- 5.7 დახმარება
განსხვავება ცდასა, შეცდომასა და უშეცდომო
სწავლებას შორის
ცდა და შეცდომის დახმარება
უშეცდომო სწავლების განხორციელება
- 5.8 გენერალიზება
რა არის?
მნიშვნელოვნება
როგორ განვახორციელოთ სწავლებისას?
როგორ შევაფასოთ?
- 5.9 შენარჩუნება
რა არის?
მნიშვნელოვნება
როგორ განვახორციელოთ სწავლებისას?
როგორ შევაფასოთ?

საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის სასწავლო საკითხები

ნაწილი 6

რთული ქცევა

- 6.1 ქცევის ფუნქცია
რა არის?
ქცევის ფუნქციასთან ინტერვენციის შესაბამისობის მნიშვნელოვნება
ქცევის ფუნქციასთან ინტერვენციის მისადაგების მაგალითები
ქცევის ფუნქციასთან ინტერვენციის შეუსაბამობის მაგალითები
- 6.2 წინაპირობაზე ჩარევის განხორციელება/წინაპირობების მოდიფიკაცია
რას ნიშნავს?
როგორ მუშაობს ქცევის შეცვლასთან მიმართებაში?
გავრცელებული წინაპირობის ინტერვენციები
განუპირობებელი განმტკიცება (NCR)
რა არის და როგორ განვახორციელოთ?
ქცევის მომენტუმი
რა არის და როგორ განვახორციელოთ?
არჩევანი
- 6.3 დიფერენციალური განმტკიცება
რა არის?
ზოგადი გამოყენება
სხვა ქცევის დიფერენციალური განმტკიცება (DRO)
რა არის და როგორ განვახორციელოთ?
არათავსებადი ქცევის დიფერენციალური განმტკიცება (DRI)
რა არის და როგორ განვახორციელოთ?
ალტერნატიული ქცევის დიფერენციალური განმტკიცება
(DRA)
რა არის და როგორ განვახორციელოთ?

საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის სასწავლო საკითხები

ნაწილი 6

როული ქცევა

- 6.4 ფუნქციური კომუნიკაციის ტრენინგი (FCT)
რა არის?
ზოგადი გამოყენება
- 6.5 ჩაქრობა (პრაქტიკაში)
როგორია ჩაქრობის გამოყენება პრაქტიკაში ფუნქციის მიხედვით?
ქცევითი ეფექტები
აფეთქების ეფექტის შემცირება
აფეთქების დაგეგმვა
სახეები
ეთიკური გამოყენება და კლიენტის უფლებების გათვალისწინება

ნაწილი 7

პროფესიონალიზმი

- 7.1 ეთიკური პრინციპები
ეთიკური პრინციპების ცოდნის პასუხისმგებლობა
ეთიკურად საქმიანობის პასუხისმგებლობა
ეთიკური დილემების გადაჭრის პასუხისმგებლობა
საკუთარი თავის ეთიკურად წარმოჩენა
პრობლემის გადაჭრის მოდელის ცოდნა და გამოყენება
- 7.2 საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის როლი
პრაქტიკის საზღვრები
კომპეტენცია

საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის სასწავლო საკითხები

ნაწილი 7 პროფესიონალიზმი

- 7.3 კონფიდენციალობა
საერთაშორისო ქცევის თერაპევტის როლი
რა ტიპის ინფორმაცია უნდა მიაწოდოს თერაპევტმა
სხვა პროფესიონალებს?
როგორ უნდა შედგეს კომუნიკაცია სხვა სპეციალისტებთან?
კონფიდენციალობა
საერთო/ზოგად სიტუაციასთან გამკლავება
რა ტიპის ინფორმაცია უნდა მიაწოდოს თერაპევტმა
მეურვეს ?
როგორ უნდა შედგეს კომუნიკაცია მეურვესთან?
- 7.4 როგორი უნდა იყოს საერთაშორისო ქცევის თერაპევტი სხვების
თვალში?
პუნქტუალურობა
პროფესიული საზღვრები
დარგის წარმოჩენა
- 7.5 სუპერვიზორთან ურთიერთობა
როლის გაცნობიერება
კომუნიკაცია
- 7.6 ანგარიშგება კლიენტების შესახებ
უგულებელყოფა/ძალადობა
ქცევის ცვლილებები
- 7.7 კლიენტთან/ოჯახთან ურთიერთობა
განსხვავების პატივისცემა
კულტურული გაგება/მიკერძოებულობა
ნეირომრავალფეროვნების გაცნობიერება